

פרק ו

אהוד

שבט בנימין

הכוחות הישראליים חייבים לבוא לידי ביטוי. אם הם לא ייחשפו בדרך הסלולה העולה בית אל, יימצאו כוחות בעולם שיכריחו את האומה להוציאם אל הפעל. מיוחד הוא שבט בנימין בצידקותו. בנימין עצמו לא חטא מימיו וחז"ל העידו עליו שמת בעטיו של נחש¹. חטא עצמי לא נמצא בו, לכן לא מצאו חז"ל הסבר למותו ותלו זאת בחטא הקדמוני. בני בנימין היו אזורים בגבורה וידעו לקלוע אל השערה². יכולת האיפוק שלהם באה לידי ביטוי בשם אבן החושן שלהם "ישפה" שיש לו פה ושוקק³. מופלאה הייתה ההתאפקות והשליטה העצמית של אביהם; הוא ידע על מכירת אחיו, יוסף, ולא גילה זאת לאביו³. ולאחר מכן, בשעה שאחיו קרעו את בגדיו והאשימו אותו בגניבת הגביע ולא הסתפקו בכך, אלא תלו את האשמה בו ובאמו שמתה בעת לידתו, וקראו לו "גנב בן גנבת"⁴, גם אז הוא עמד ושתק.

שתיקתם ארוכת השנים של בנימין ובניו, גרמה להצטברות של משקעי מרירות אדירים, עד שכ"זאב יטרף"⁵ התפרץ במלחמה נגד שאר שבטי ישראל (פרק כ). פעמיים הוא נלחם וידו היתה על העליונה עד שהכריעו אותו בפעם השלישית. לא היתה זו התגברות של ארי או זינוק של נמר. היתה זו התפרצות אכזרית של זאב טרף, התפרצות שנתנה פורקן לכל המרירות שהצטברה בקרב בני בנימין כל השנים. שתיקתו של בנימין לא היתה שתיקה של מי שלא חש בעלבון ועובר לסדר היום, "יש לו פה"! הוא חש בעלבון והיה לו מה לומר, אך יכולתו לשלוט בעצמו

1. שבת נה :

2. שופטים כ טז.

3. מדרש תנחומא ויצא ו ב.

4. מדרש תנחומא מקץ י.

5. בראשית מט כז.

ראויה היתה לציון, ובמשך שנים שתק. גם בני-ישראל הכירו בעובדה זו ולמרות המלחמה האכזרית בגבעת בנימין, לא ארכו השנים ובן בנימין, שאול, נתקבל למלך על ישראל⁶.

צניעותו של בנימין התגלתה בבניו. על שאול העידה מיכל בתו שלא גילה בביתו מעולם "לא עקב ולא גודל"⁷. חז"ל מלמדים שבעת המחולות בכרמים בט"ו באב, התחבא שאול, והנערה שנתנה בו את עינה חטפה אותו⁸. "ובשכר צניעות שהיתה בו בשאול, זכה ויצאה ממנו אסתר"⁹, ובזכות צניעותה של אסתר נושענו מגזירת המן.

כשבט היחיד, שנולד בארץ ישראל ולא השתחוה לעשו, יכול היה שבט בנימין להפוך את נחלתו למקום השכנת שכינה¹⁰ "חפף עליו כל-היום ובין כתפיו שכן"¹¹. כוחותיו אלו של בנימין היו אמורים להתגלות בתנופה. אבל גם בני בנימין התרפו כשאר השבטים "ואת-היבוסים ישב ירושלים לא הורישו בני בנימן וישב היבוסים את-בני בנימן בירושלים עד היום הזה" (א, כא). התרשלותו זו של בנימין, אינה יכולה להימנות ברשימה אחת עם התרשלותם של שאר השבטים ולכן היא קובעת לעצמה מקום מיוחד בין סיפור כיבושי יהודה לסיפור כיבושי בית יוסף, ורק אחר כך נמנית הרשימה של שאר השבטים, שהתרפו בכיבוש הארץ. כי שונה הוא כיבוש חלקת היבוסים, מקום המזבח, שערכו כלל-ישראלי ולא שבטי, מכיבוש שאר חלקי הארץ המוזנחים. בסיבה זו יכול היה, אמנם, בנימין להיתלות ולמצוא לעצמו צידוק לכך שלא כבש את המקום לבדו, אבל כוחו הייחודי של השבט עצמו היה חייב להתגלות כדי לצייר את כלל גווני קשת המשמעויות שעל האומה לבטא. וכשהתרשלו בני בנימין בכיבושיהם, חסר הגוון של בנימין. לפי הדעה שהמעשה בפילגש בגבעה התרחש בתחילת תקופת השופטים¹², מתברר, שלא רק שכוחו

6. ראה לקמן פרק יד.

7. ירושלמי סנהדרין ב ד.

8. רש"י שמואל א' כ ל.

9. מגילה יג:

10. מכילתא יתרו בחדש ד.

11. דברים לג יב.

12. ילקוט שמעוני שופטים סח, רש"י שופטים יז א.

הייחודי לא התגלה, אלא ששבט בנימין נכשל דווקא באותו תחום ייחודי שאותו הוא היה אמור לגלות.

"ויחזק ה' את-עגלון מלך-מואב"

מואב הכריח את בני בנימין לגלות את עצמתם. מואב, שקבע את מסגרתו הלאומית בשם של פריצות - מואב, שנקרא על שם גילוי העריות שממנו נולד כשאמו נתעברה מאביה¹³ - פלש לארץ ישראל. הוא צירף לכוחותיו את בני עמון ועמלק (ג, יג). מכיוון שלא העלה על הדעת בעת ההיא שיצליח להכניע את ישראל, צרף אליו את שני העמים האחרים שצברו לעצמם כוח כללי להרע, ושלושתם יחד הכו את ישראל, כבשו את עיר התמרים ובהנהגת עגלון מלך מואב העבידו את ישראל שמונה עשרה שנים (ג, יג-יד).

שלושת העמים הללו היו אויבים היסטוריים של עם ישראל, עמלק נלחמו בנו בצאתנו ממצרים¹⁴. הם אמנם נוצחו אבל החלישו את ישראל, ושנים רבות אחר כך היוו לנו מזכרת עוון. מואב ניצחו אותנו בעבר. הם לא יצאו במלחמה אלא בפיתוי - בעצתו של בלעם הזנו בנותיו את עמנו וגרמו לחרון אף ה' בנו¹⁵. ובעקבות יחסם המתנכר של בני עמון ומואב נקבעה בתורה הלכה ברורה: "לא-יבא עמוני ומואבי בקהל ה'"¹⁶.

כדי להכריח את בני בנימין לגלות את ייחודם, חיזק ה' דווקא את המואבים, הם פלשו לתחום הארץ, ושיעבדו את ישראל שמונה עשרה שנים.

בירוד הבוחזות הצעורבים במואב

הטיפול במואב הצריך תושייה ומיומנות בנימינית. באופן יחסי קל לזהות את האויב כולו כרע מוחלט ולהלחם בו מלחמת חרמה. אבל את מואב לא יכולנו להגדיר כרע מוחלט. אביה של אומה זו נולד אמנם בגילוי עריות, אבל אי אפשר

13. בראשית יט ל-לז.

14. שמות יז ח-טו.

15. במדבר פרקים כב-כה.

16. דברים כג ד.

להתעלם מכוונתה הטובה של אמו לקיים את העולם, כפי שסברה בטעותה¹⁷, וחז"ל אפילו לומדים ממנה את ערכה של זריזות, "בשכר לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה, זכתה וקדמה ארבעה דורות בישראל למלכות"¹⁸. נשמתו של דוד היתה כלולה במואב, שהרי רות היתה בתו של עגלון¹⁹.

"אהוד בן-גרא בן-הימיני איש אטר יד-ימינו" (ג, טו), היה זה שנבחר להושיע את ישראל מיד מואב וייצג נאמנה את כוחו המיוחד של שבט בנימין. ההתמודדות עם אומה זאת ועם מה שהיא מסמלת, הצריך טיפול מדויק. אסור היה להרוג את עגלון בלי לגלות את הטוב הגנוז בו, ואהוד עשה זאת: "ואהוד בא אליו והוא ישב בעלית המִקְרָה אשר-לו לבדו, ויאמר אהוד, דבר-אלהים לי אליך, ויקם מעל הכסא" (ג, כ). ואמרו חז"ל: "אמר לו הקדוש ברוך הוא, חלקת לי כבוד ועמדת מעל הכסא, חייד, אני מעמיד מבתך בן שישב על כסאי. ואיזו, זו רות המואביה"²⁰. אילולי גרם אהוד לעגלון לקום לכבוד ה', מי יודע כמה זמן היתה מתעכבת מלכות ישראל מלהתגלות. בן ימיני זה כבני שבטו המובחרים, שעליהם נאמר שהיו איטרי יד ימינם קולעים באבן אל השערה ולא יחטיאו²¹, אכן לא החטיא.

כשם שמלכות מואב הצריכה טיפול מדויק ומיומן של שבט בנימין, כך הצריכה היצירות המינית טיפול מדויק של בנימין, הצדיק הארץ ישראלי. ביטולה של המיניות הוא ביטול החיים²² ולקיומה אין אפוטרופוס²³. על השואף להתמודד עם כוחה, חייב לאחוז בחרב פיפיות בידו ולהלחם בימין ובשמאל.

אחרי שהתגלה כוחו של בנימין בתפארת צידקתו, ומטמון המלכות שנבלע במואב נחשף, יצאה הרוח מבלון השלטון של מואב בישראל, ולא היה בו טעם. אז גם מתוארת ההשתחררות מעולם של מואב והעמים שנלוו אליו, בעזרת פרטים

17. בראשית יט לא.

18. נזיר כג:

19. סנהדרין קה:

20. מדרש תנחומא ויחי יד א.

21. שופטים כ טז.

22. יומא סט: (תרגום חפשי) בקשו חכמים רחמים ונמסר בידם יצר עבירה, אמר להם: ראו שאם תהרגוני יכלה העולם (שלא תהיה פריה ורביה), חבשוהו שלושה ימים ובקשו ביצה בת יומה בכל ארץ ישראל ולא מצאו...

23. כתובות יג:

המעלים חיוך על שפתינו. ניכר שהנביא טרח לגרום לנו לחייך, כשתיאר במדויק כיצד נבלעה החרב בבטנו של עגלון השמן, מה חשבו משרתיו כשמצאו את דלתות חדר המקרה סגורות, ואחר כך בציינו שבני-ישראל הציבו משמרות על גשרי הירדן והרגו במואב כעשרת אלפים איש "כל-שמן וכל-איש חיל". אחרי טיפולו של אהוד נשאר מואב וכוחו כנועים לפני בני-ישראל.

את הלקח היה עלינו ללמוד: להמשיך ולגלות את הכוחות הייחודיים של שבטינו ברצון ולא באונס. אך גם בהמשך הדורות התרפינו, ומה שלא עשינו בתפארת גבורה, נאלצנו לעשות בהכרח.

ד, א - ה, לא

